

Goláňová-Vlasatíková, Petra

**Objekt P66-59 s nálezem pintadery z lokality Polešovice-"Nivy", okr. Uh.
Hradiště**

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. M, Řada archeologická.
2005-2006, vol. 54-55, iss. M10-11, pp. 150-156

ISBN 978-80-210-4282-7

ISSN 1211-6327

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/113744>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Obr. 3:2. Brno – Královo Pole, okr. Brno-město. Detail rukojeti bronzového meče (foto P. Kos).

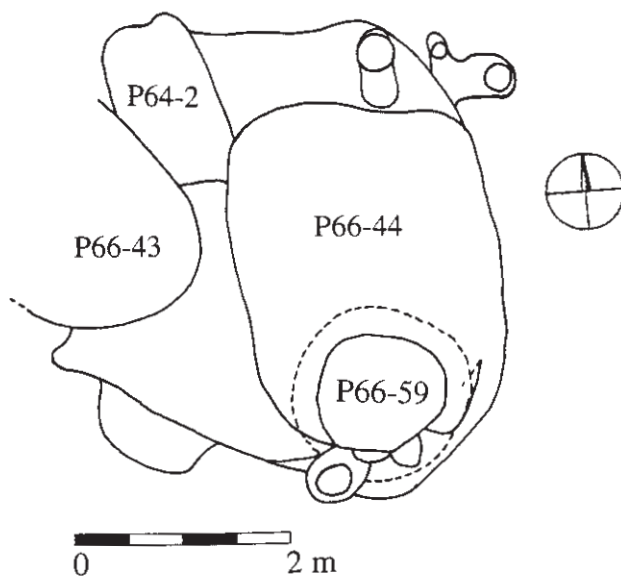
OBJEKT P66–59 S NÁLEZEM PINTADERY Z LOKALITY POLEŠOVICE – „NIVY“ (OKR. UH. HRADIŠTĚ)

PETRA GOLÁŇOVÁ-VLASATÍKOVÁ

Při zpracovávání seminární práce (VLASATÍKOVÁ 2004) o časně laténském osídlení Polešovic, trať „Nivy“ (okr. Uherské Hradiště) bylo nutno vzhledem k zaplavení depozitářů Slováckého muzea v Uherském Hradišti při povodni v roce 1997 projít veškerý materiál z výzkumů R. Snášila v Polešovicích z let 1964 – 1975 (SNÁŠIL 1995 s lit.) a vybrat z něj časně laténské celky. Při revizi nálezových celků se podařilo v jednom keramickém fragmentu, který K. Ludikovský v nálezové zprávě uvedl jako přeslen (příp. závažíčko, pečetidlo – LUDIKOVSKÝ 1976, 76), rozpoznat zlomek pintadery.

Předmět byl nalezen v objektu P66–59, prozkoumaném v roce 1966 na ploše B (cf. VLASATÍKOVÁ 2004, 155 – 157, obr. 2). Objekt měl v půdorysu pravidelný kruhový tvar o průměru 120 cm, přičemž jeho válcovité hrdlo se 30 cm pod okrajem čočkovitě rozšiřovalo a na rovném dně (v hloubce 58 cm) dosahoval objekt průměru 183 cm (obr. 1; nákres profilu dnes v dokumentaci chybí). Výplň v horní části hrdla tvořil černý popelovitý zásyp s velkým množstvím uhlíků a přepálenými pískovcovými kameny; spodní, čočkovitou část vyplňovala tma-

vohnědá tvrdší hlína. Nad objektem P66–59 leží lichoběžníkovitý objekt P66–44, zahluubený 55 cm do podloží, takže dno P66–59 bylo zahluobeno asi 115 cm pod úroveň podloží.

Obr. 1. Polešovice – „Nivy“. Objekty P66–59, P66–44, P66–43 a P64–2.

Ve výplni objektu P66–59 bylo nalezeno 109 zlomků keramiky, 1 kus hliněného závaží, kamenný brousek, 33 fragmentů mazanice, 15 zvířecích kostí, 1 paroh, 2 kusy ŠI a uhlíky. Po zaplavení depozitáře, následném vysoušení a nové inventarizaci materiálu je dnes k dispozici následující nálezový soubor:

Keramiky – všechny nádoby byly zhotoveny v ruce:

- A 7217: zloмок z podhrdlí s plastickou lištou, materiál hrubý s příměsí rozdrčené keramiky (obr. 3: 6)
- A 7266: zloмок ze spodní části nádoby se dnem, průměr dna 9 cm, jemný materiál, bez stop úpravy povrchu
- A 7267: fragment max. výdutě mísy/šálku (?) s výčnělkem na límci, povrch vně i uvnitř tuhován, materiál jemný s přidavkem písku a org. ostřiva (obr. 3: 4)
- A 7268: stěp ode dna nádoby, materiál hrubý s příměsí rozdrčené keramiky
- A 7269: zloмок dna, materiál hrubý s příměsí rozdrčené keramiky a kamínků
- A 7270: fragment ode dna nádoby, průměr dna 10 cm, povrch uvnitř hlazen; materiál středně hrubý s příměsí organického ostřiva a drcené keramiky
- A 7275, A 7280: zlomky okraje vejčité nádoby, zdobené 4 cm pod okrajem pásem nehtových vrypů (s odlomeným výčnělkem?), průměr okraje 16 cm; povrch vně i uvnitř hlazený, materiál hrubý s příměsí keramického ostřiva (obr. 3: 8)
- A 7276: fragment okraje soudkovité nádoby, průměr okraje 14 cm; povrch vně drsný, uvnitř hlazený; materiál hrubý s příměsí slídy, písku a drcené keramiky (obr. 3: 7)

- A 7277: okrajový střep z nádoby s vně vyhnutým okrajem, průměr okraje 15 cm; povrch vně i uvnitř hlazený; materiál jemný s příměsí písku a org. ostřiva (obr. 3: 3)
- A 7278: zlomek okraje, průměr nelze zjistit; materiál jemný s org. ostřivem
- A 7279: část prohnutého okraje nádoby, průměr okraje 13 cm; povrch vně leštěný a uvnitř hlazený; materiál jemný s příměsí písku (obr. 3: 1)
- A 7280: fragment okraje neznámého průměru, povrch vně i uvnitř hlazen, jemný materiál
- A 7282: střep z vně vyhnutého okraje o průměru 14 cm; povrch vně i uvnitř hlazený; materiál jemný s přídavkem org. ostřiva
- A 7283: zlomek páskového ucha, povrch hlazený, materiál středně hrubý s org. ostřivem
- A 7284: fragment okraje patrně misky s lehce zataženým okrajem o průměru 14 cm, povrch vně i uvnitř hlazený; materiál středně hrubý s příměsí nadrcené keramiky (obr. 3: 2)
- A 7285: zlomek okraje nádoby s tuhováním povrchem (vně plošně, uvnitř pás pod okrajem), průměr okraje 21 cm, jemný materiál (obr. 3: 9)
- A 7286, A 7287: okrajová část soudkovité nádoby s průměrem okraje 22 cm; povrch vně drsný a uvnitř hlazený; materiál hrubý s přídavkem keramického ostřiva (obr. 3: 10)
- A 7265: střep z výdutě nádoby s výčnělkem, hlazený povrch; materiál středně hrubý s příměsí písku a nadrcené keramiky (obr. 3: 5)
- A 7178 – A 7206; A7207–A7214; A 7218–A 7235; A 7237–A7240; A 7241–A 7250; A 7252–A7257; A7259 – A 7263: 80 ks nezdobených výdutí (A 7196 – tuhováno vně; A 7181 tuhováno uvnitř; A 7225 přepálen, A 7219 – reparační otvor; A7245 přepálen)

Pintadera (obr. 2: 1a) – A 7264: fragment jedince s patrně kruhovou razicí plochou, zachovala se část rytého („vyřezaného“) motivu hákového kříže (obr. 2: 1b); předpokládaný průměr razicí plochy cca 5 cm; povrch hlazený; materiál hrubý

Mazanice – A 7288, A 7225: 5 zlomků (1 ks hladký bílý povrch; 1 ks s otisky prutů 1,5 cm silných)

Závaží – A 7271: zlomek hranolovitého závaží s otvorem (obr. 2: 3)

Brousek – A 7272: protáhlého tvaru (pískovec?), rozměry 8 x 2,5 cm (obr. 2: 2)

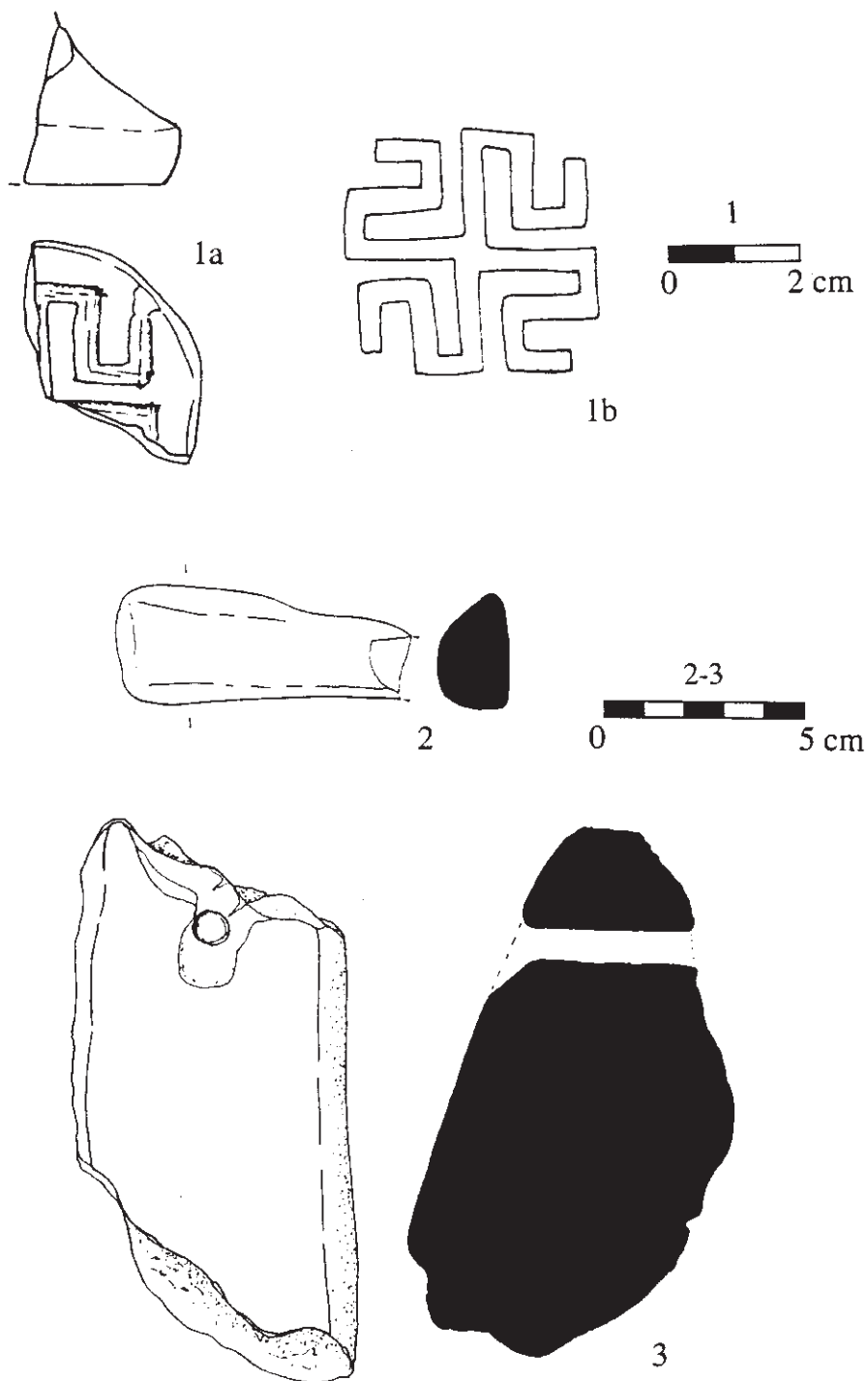
ŠI – A 7273: zlomek čepele, povrch silně patinovaný

Petrografický vzorek – A 7288a: 1 ks (pískovec?)

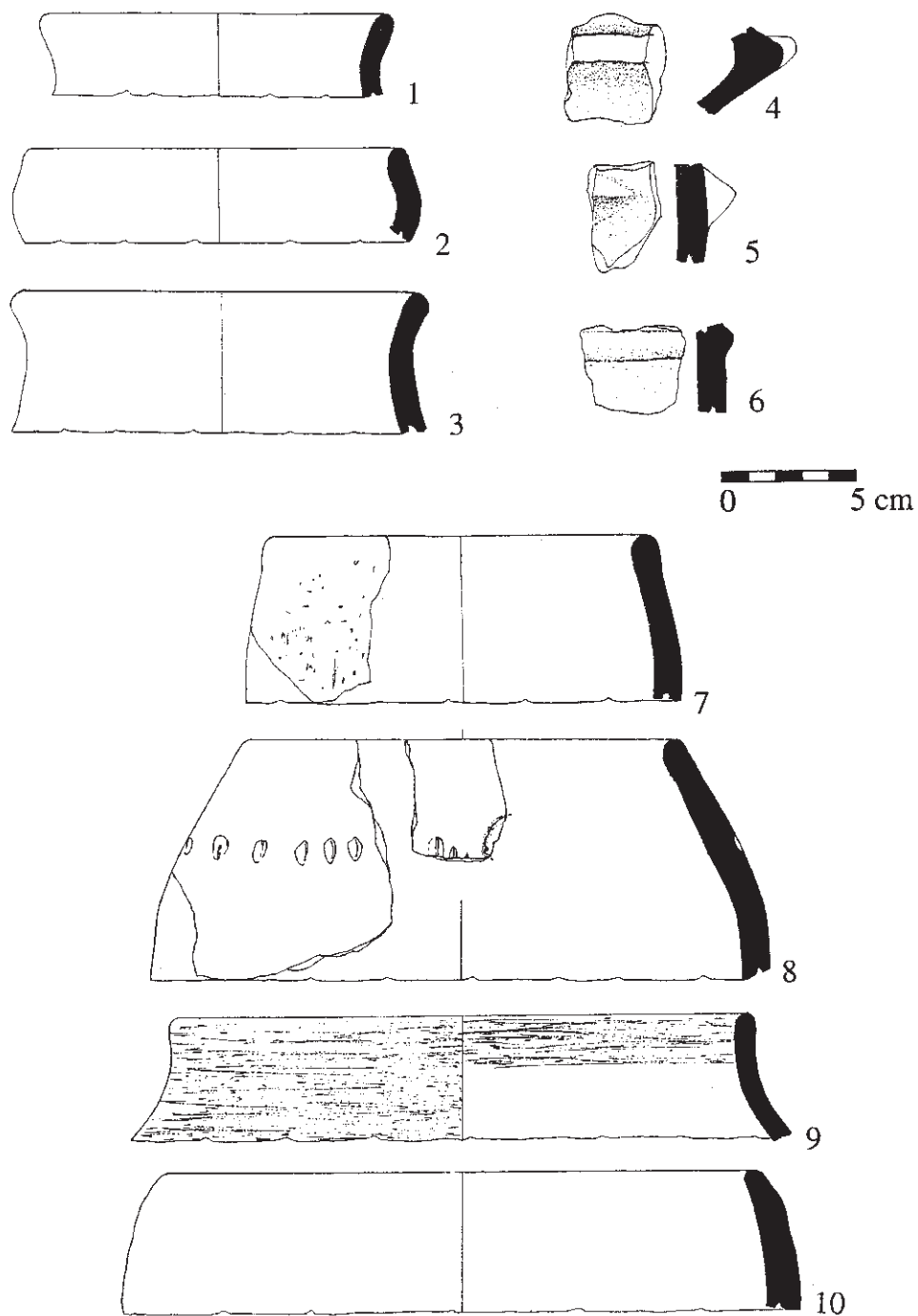
Na základě karet bylo možno doplnit popis inventárního čísla A 7274. Jedná se o úštěp radiolaritu s červeným žilkováním kosodélného tvaru o délce 28 mm.

Objekt P66–59 byl patrně původně zásobnicovou jámou, tak jak je běžně známe z halštatských sídlišť (GOLEC 2003b, 29–30; PODBORSKÝ 1970, 33, obr. 9:1). Značná fragmentárnost nalezených předmětů nasvědčuje tomu, že se do objektu dostaly jako splachy z blízkého okolí. O přesném postavení k objektu P66–44, kde v inventáři převažuje laténská keramika, nelze rozhodnout – chybí nám dokumentace řezu objekty.

Soubor keramiky je hodně zlomkovitý; blíže lze určit jen následující: mísa se zataženým okrajem – obr. 3: 2 a vně vyhnuté okraje nádob – obr. 3: 1, 3 (s tuhováním obr. 3: 9). Chronologicky citlivější je pouze fragment maximální výdutě mísy/šálky s límcem (s plastickým vrubováním?) a s tuhováním (obr. 3: 4), k němuž nacházíme paralely v keramickém souboru z Býčí skály (PARZINGER – NEKVASIL – BARTH 1995, 87, 88, Taf. 65: 681; Taf. 66: 688, 691). Stejně můžeme patrně datovat soliterně publikovaný nález mísy s vykrajovaným límcem (MENOŠKOVÁ 2002), pocházející rovněž z Polešovic, tentokrát z vedlejší trati „Torštot“, plochy K (plán ploch viz VLASATÍKOVÁ 2004, obr. 2).

Obr. 2. Polešovice – „Nivy“, objekt P66–59. 1, 3 – keramika; 2 – kámen.

Obr. 3. Polešovice – „Nivy“, objekt P66–59. Keramika.

Zlomky štípané industrie mohou vzhledem k polykulturnímu charakteru osídlení lokality představovat pouze intruzi ze starších fází osídlení lokality.

Nejzajímavější nález z celého souboru bezpochyby představuje hliněné razidlo/pečetidlo (pintadera), zachované bohužel pouze z části. J. Chochorowski (1985a, 210) řadí tyto předměty mezi typické nálezy vekezugské kultury a předpokládá, že sloužily k potiskování látek (1985b, 83). Exemplář z Polešovic (obr. 2: 1) spadá do 1. skupiny pintader s kruhovou razicí plochou (CHOCHOROWSKI 1985b, 81 – 83). Původně tvarově asi připomínal pečetidla z Chotína (DUŠEK 1954, 313, obr. 143 – pintadera uprostřed) a Košicka (NOVOTNÝ 1955, 463, obr. 205: 7). Výzdobný motiv rozvětveného hákového kříže (obr. 2: 1b) je prakticky identický s prvkem na pintadere z Preseřan nad Ipľom, z žárového hrobu 3 (BALAŠA 1959, 87, Tab. II: 8), jen na rozdíl od čtverhranného razidla z Preseřan je otisk pintadery z Polešovic negativem svastiky. Hákový kříž patří k nejčastěji se objevujícím motivům vekezugských hliněných pečetidel (NOVOTNÁ – NOVOTNÝ 1995, 117).

Z Moravy známe nálezy pintader zatím pouze z Oslavan – „Náporek“ (PODBORSKÝ 1970, 100, obr. 32: 9; Tab. XIX: 16) a z hrobu z Vojkovic (ČIŽMÁŘ 1996, 210, Abb. 1: 1). Ty se od jedince z Polešovic liší tvarem i výzdobným motivem: plochá pintadera z Oslavan (bez držadla) je zdobena meandroidy a uvolněnými trojúhelníky a obdélné vojkovické razidlo s cik-cak liniemi je opatřeno úchytem.

Kromě pintadery lze s jistou opatrností přiřadit k vekezugským nálezům i zachovaný fragment okraje vejčité nádoby s nehtovými vrypy a odlomeným výčnělkem (uchem?) (obr. 3: 8), jehož obdobu z Vyškova přisoudil M. Čižmář rovněž vekezugské kultuře (ČIŽMÁŘ 1996, 211, Abb. 3: 2). Je příznačné, že se s vekezugskými nálezy setkáváme právě na lokalitě Polešovice ve středním Pomoraví, kde procházejí a kříží se dávné trasy do Podunají a Karpatské kotliny.

Nálezům vekezugské kultury (potažmo pintader) na Moravě v posledních letech věnoval pozornost zejména M. Čižmář a M. Golec. M. Čižmář (1996, 214) uvažoval o přítomnosti nositelů vekezugské kultury na Moravě v rámci druhé vlny skytského průniku. Podle M. Golce (2003a, 702; 2003b, 104 – 112) lze moravské vekezugské předměty datovat nejspíše do pozdně halštatského stupně HD2, kolem poloviny 6. století př. Kr.

Literatura

- BALAŠA, G. 1959: Skytske pohrebisko v Preseřanoch nad Ipľom, okr. Šahy. SIA 7, 87 – 98.
 ČIŽMÁŘ, M. 1996: Zu Einflüssen des Karpatenbeckens in Mähren in der späten Hallstattzeit. *Pravěk NŘ* 5, 1995, 209 – 216.
 DUŠEK, M. 1954: Chotín I. – skytske birituálne pohrebište. AR 6, 311 – 316, 329 – 331.
 GOLEC, M. 2003a: O konci bohatých horákovských hrobů a datování Býčí skály podle keramiky. AR 55, 695 – 717.
 GOLEC, M. 2003b: Těšetice – VI. Horákovská kultura v těšetickém mikroregionu. Brno.
 CHOCHOROWSKI, J. 1985a: Die Rolle der Vekezug-Kultur (VK) im Rahmen der skytischen Einflüsse in Mitteleuropa. PZ 60, 205 – 271.
 CHOCHOROWSKI, J. 1985b: Die Vekezug-Kultur. Charakteristik der Funde. *Práce archeologiczne* 36, Warszawa-Kraków.

- LUDIKOVSKÝ, K. 1976: Polešovice. Halštatské a laténské sídliště, archiv AÚ AVČR Brno, čj. 2355/76.
- MENOUŠKOVÁ, D. 2002: K nálezu pozdněhalštatské misky s prohnutým hrdlem. Na okraj archeologického výzkumu v tratích Polešovice-„Torštot“ a „Nivy“. Slovácko 43, 2001, 73 – 86.
- NOVOTNÁ, M. – NOVOTNÝ, B. 1995: Pravek Evropy III. Skýti. Bratislava.
- NOVOTNÝ, B. 1955: Skythsko-halštatské sídlištní nálezy na Slovensku. AR 7, 458 – 464, 475 – 477, 481 – 486.
- PARZINGER, H. – NEKVASIL, J. – BARTH, F. E. 1995: Die Býčí skála – Höhle. Römisch-Germanische Forschungen 54. Mainz am Rhein.
- PODBORSKÝ, V. 1970: Jihomoravská halštatská sídliště – I. SPFFBU 19, E 15, 7 – 102.
- SNÁŠIL, R. 1995: Polešovicko ve světle archeologických pramenů. In: Polešovice 1595 – 1995, 400 let od povýšení na městečko. Velehrad, 17 – 46.
- VLASATÍKOVÁ, P. 2004: Časně laténské osídlení lokality Polešovice – „Nivy“ (okr. Uherské Hradiště). Pravěk NŘ 12, 2002, 153 – 186.

DAS OBJEKT P66–59 MIT EINER PINTADERA AUS POLEŠOVICE – „NIVY“ (BEZ. UH. HRADIŠTĚ)

1966 wurde ein Siedlungsobjekt /P66–59/ in Polešovice auf der Flur „Nivy“ ausgegraben, von dem ein kleiner Komplex von späthallstattzeitlichen Funden erhalten blieb. Letztes wurde in einem irdenen Bruchstück eine Pintadera erkannt. Ihre Stempelfläche ist kreisförmig und mit einem geritzten (geschnittenen) Hakenkreuz verziert. Pintadere gehören zu Hauptformen des Inventars der Veckerzuger Kultur, deren Ausdehnung nach Mähren in der 1. Hälfte des 6. Jahrhunderts v.u.Z. zu vermuten steht.

NOVÝ NÁLEZ ŘÍMSKÉ MINCE ZE SEVEROZÁPADNÍCH ČECH

KAMIL SMÍŠEK – JIŘÍ ŠLAJSNA

V roce 2000 došlo v oblasti jihovýchodně od Loun, pravděpodobně na katastru obce Sulec (okr. Louny) nebo na některém katastru v jejím blízkém okolí k nálezu stříbrné římské mince. Přesné místo jejího nálezů a bližší nálezové okolnosti již nebyly přes veškerou snahu zjištělné. Mince se záhy dostala do rukou soukromého sběratele a později byla díky jeho nevšední ochotě věnována do sbírek Národního muzea v Praze.

Popis mince

Řím, císařství

Valerianus I. (253 – 260), antoninianus (AR), typ RIC 92, hmotnost 3,03 g, Ø 21,3 mm